

Een zorgdeal voor Vlaanderen

Het Paarse Pact

De COVID-19-crisis maakte pijnlijk duidelijk hoe levensnoodzakelijk zorg is

Toch zit de zorg in het verdomhoekje: alles moet steeds sneller en sneller en iedereen die dit ritme niet kan volgen, wordt meedogenloos aan de kant geschoven. Onze economie staat niet langer in dienst van mens en planeet maar stelt winst boven alles. Hoog tijd om een einde te maken aan deze ratrace die zoveel mensen naar de rand van de samenleving duwt en onherstelbare schade toebrengt aan ons milieu. Wij als feministen willen een socio-economisch model dat zorg voor elkaar en voor de planeet centraal plaatst. Wij willen een maatschappij waar iedereen zijn eigen leven en werk kan bepalen, niet gehinderd door stereotypen, waar ongelijkheid en armoede geen plaats kennen en waar niemand achterblijft.

Dat is precies wat feministische denkers als Amartya Sen (Nobelprijswinnaar) en Martha Nussbaum (professor rechtsfilosofie en ethiek) al lang bepleiten, namelijk dat **iedere vrouw en man recht heeft op een zinvol leven**. Zo'n zinvol leven kan niet alleen uitgedrukt worden in het Bruto Nationaal Product. Het gaat immers niet alleen om economische groei maar ook om gezondheid, opvoeding, vrije tijd, rechten en vrijheden. We hebben het dan over:

- het menselijk kapitaal**
(de individuele kennis, vaardigheden, bekwaamheden en kenmerken)
- het sociaal kapitaal**
(de kwaliteit van persoonlijke relaties)
- het milieukapitaal**
(de natuurlijke hulpbronnen en het geheel van alle levende soorten)

Steeds meer mensen kunnen het huidige ritme niet meer volgen. We maken mens en milieu kapot. De resultaten van de laatste gezondheidsenquête in België wijzen op een verminderde levenskwaliteit.¹ Dat is vooral te wijten aan de toename van het aantal mensen dat melding maakt van een vorm van pijn/hinder (van 50,1 % tot 56,2 % tussen 2013 en 2018) en een vorm van angst/depressie (van 26,6 % tot 31,5 % tussen 2013 en 2018). Ook kinderen zijn slachtoffer: 1 op 4 kinderen neemt een middel tegen astma.² In zijn recent rapport over de aanvullende indicatoren naast het BBP stelt het Federaal Planbureau dat het aandeel langdurig arbeidsongeschikten sinds 2005 voortdurend is toegenomen.³ Niet onbelangrijk is dat uit verschillende onderzoeken blijkt dat het aandeel vrouwen dat aangeeft de laatste twaalf maanden aan een depressie te hebben geleden bijna dubbel zo groot is als het aandeel mannen. Het gaat om bijna 1 op 10 vrouwen.⁴ Geen wonder als je weet dat de meeste vrouwen naast hun vaak stresserende job het leeuwendeel van de onzichtbare zorgarbeid op zich nemen: het huishouden, de was en de plas, de emotionele en fysieke zorg voor vrienden en familie ...

Zonder deze inspanningen zou onze economie gewoon niet draaien

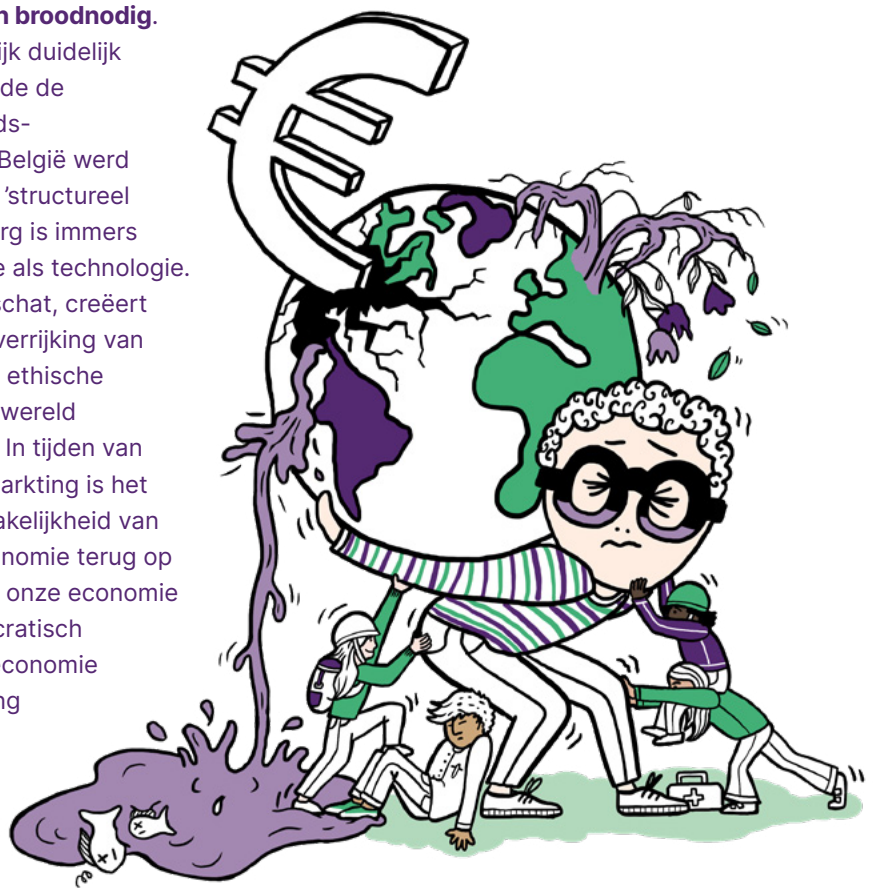
COVID-19 heeft dit nog eens uitvergroot: toen scholen, crèches en een deel van de professionele zorg zoals dagcentra, nachtopvang en kortverblijf voor hulpbehoevenden tijdens de lockdown hun deuren sloten, kwam die zorg opnieuw thuis terecht. Alle studies tonen aan dat de last daarvan grotendeels op de schouders van de vrouwen terecht kwam. Meer dan 1 op 2 mantelzorgers staat sinds het begin van de coronacrisis continu onder spanning.⁵

ZORG ALS RUGGENGRAAT VAN ONZE ECONOMIE

Als zorgen voor elkaar het mooiste is wat er is, waarom verwaarlozen we dit dan?

Openbare investeringen in kwaliteitsvolle, toegankelijke en betaalbare zorg zijn broodnodig.

Corona heeft dat nog maar eens pijnlijk duidelijk gemaakt. In mei van dit jaar publiceerde de Europese Commissie een reeks beleidsaanbevelingen voor ons land waarbij België werd aangemaand om iets te doen aan het 'structureel tekort aan gezondheidspersoneel'. Zorg is immers net zo essentieel voor onze economie als technologie. Een economie die zorg naar waarde schat, creëert welzijn, aanvaardt diversiteit als een verrijking van onze samenleving en beroept zich op ethische criteria voor de ontwikkeling van een wereld waarin niemand achtergelaten wordt. In tijden van klimaatcrisis, sociale afbraak en vermarkting is het van cruciaal belang dat we de noodzakelijkheid van publiek bezit en beheer van onze economie terug op de agenda zetten. Want alleen als we onze economie terug zelf in handen nemen en democratisch inrichten, kunnen we een duurzame economie realiseren waarbij het algemeen belang vooropstaat, niet de winst.

Als we in Vlaanderen een echte zorgeconomie willen uitbouwen moet de economische waarde van zorg absoluut erkend worden

We moeten de traditionele slogan 'gelijk loon voor gelijk werk' uitbreiden naar **gelijk werk/ gelijk loon/gelijke zorg**. Dit evenwichtsmodel moet in de plaats komen van het klassieke kostwinnersmodel. Dit kan alleen als we naar een meer ontspannen arbeidsmarkt gaan met kortere werkweken waar vrouwen én mannen de kans krijgen om te werken en te zorgen. Op die manier moeten vrouwen niet langer quasi de totaliteit van de zorg op zich nemen met een grote maatschappelijke kost als gevolg: stress, burn-out, langdurige arbeidsongeschiktheid.

Zorgen voor elkaar en voor de planeet

We moeten stoppen met zoeken naar individuele oplossingen om de combinatie van gezin en arbeid mogelijk te maken. Het is onaanvaardbaar dat (toekomstige) moeders en mantelzorgers massaal deeltijds gaan werken en zo hun kansen op de verdere uitbouw van hun loopbaan in het gedrang brengen, met de fameuze loon- en pensioen-kloof als gevolg. Als vrouwenbeweging willen we de 30-urenwerkweek als norm. Elders in Europa en de wereld zijn hierrond talrijke experimenten opgezet (in Göteborg Zweden, door Jacinda Ardern in Nieuw-Zeeland en Sanna Marin in Finland, door IG-metal in Duitsland, ...). De resultaten tonen aan dat werknemers die een grotere vrijheid krijgen, gelukkiger en productiever zijn. Met minder CO₂-uitstoot door een kortere werkweek wordt ook ons klimaat er beter van. In eigen land trekt Femma aan de kar. De overheid kan bedrijven aanmoedigen om stappen te zetten naar arbeidsduurvermindering. Een kortere werkweek biedt ook de kans om werken schooluren beter op elkaar af te stemmen. Dit is geen droombeeld, Nieuw-Zeeland met zijn welzijnseconomie toont de weg.

Om deze mentaliteitswijziging te realiseren, pleiten we voor een langer geboorteverlof voor vaders en meemoeders zodat ze van in het begin mee kunnen zorgen. Die eerste maanden zijn voor baby's immers heel belangrijk om tot een veilige hechting te komen zodat ze later tot evenwichtige volwassenen kunnen uitgroeien. Nu het vaderschapsverlof van 20 dagen op de politieke agenda staat, willen we dat dit verplicht wordt. Alleen op die manier kunnen twijfelaars over de streep getrokken worden. Het zwangerschapsverlof moet voor ons én langer (nu bengelen we aan de staart van Europa) én 100 % vergoed worden. Zwangerschap is toch geen ziekte?

Alle huidige onderbrekingsvergoedingen moeten opgetrokken zodat iedereen hiervan kan genieten, ook alleenstaande mama's en papa's

die het dubbel moeilijk hebben om de dagelijkse ratrace te overleven en de eindjes aan mekaar te knopen. Vlaanderen kan hier alvast het voorbeeld geven door de aanmoedigingspremies op te trekken. Mantelzorgers moeten veel beter ondersteund worden: erkenning en waardering zijn essentieel en dit moet vertaald worden in flexibele zorgverloven met zo weinig mogelijk administratie en met een uitkering die een leefbaar inkomen garandeert.

**Onze feministische
zorgeconomie is gebaseerd
op solidariteit: samen maken
we van deze wereld een betere
plek, onafgezien van kleur,
seks, afkomst, identiteit,
leeftijd, validiteit ...**

In een samenleving waarin iedereen mag zorgen, vrouwen én mannen én al wie niet in die tweedeling past, kunnen hardnekkige stereotypen die jongens en meisjes in een keurslijf dwingen eindelijk op de schop. Op die manier wordt het patriarchaal model waar het mannelijke het vrouwelijke domineert onderuitgehaald. De bestrijding van stereotypen en de promotie van gendergelijkheid moeten een veel prominentere plaats krijgen in ons onderwijs. Door jongens en meisjes te leren wat evenwichtige en respectvolle relaties zijn, kunnen we een einde maken aan het buitensporige geweld op meisjes en vrouwen.

In een dergelijke feministische economie spelen kwalitatieve, toegankelijke en betaalbare openbare diensten een cruciale rol

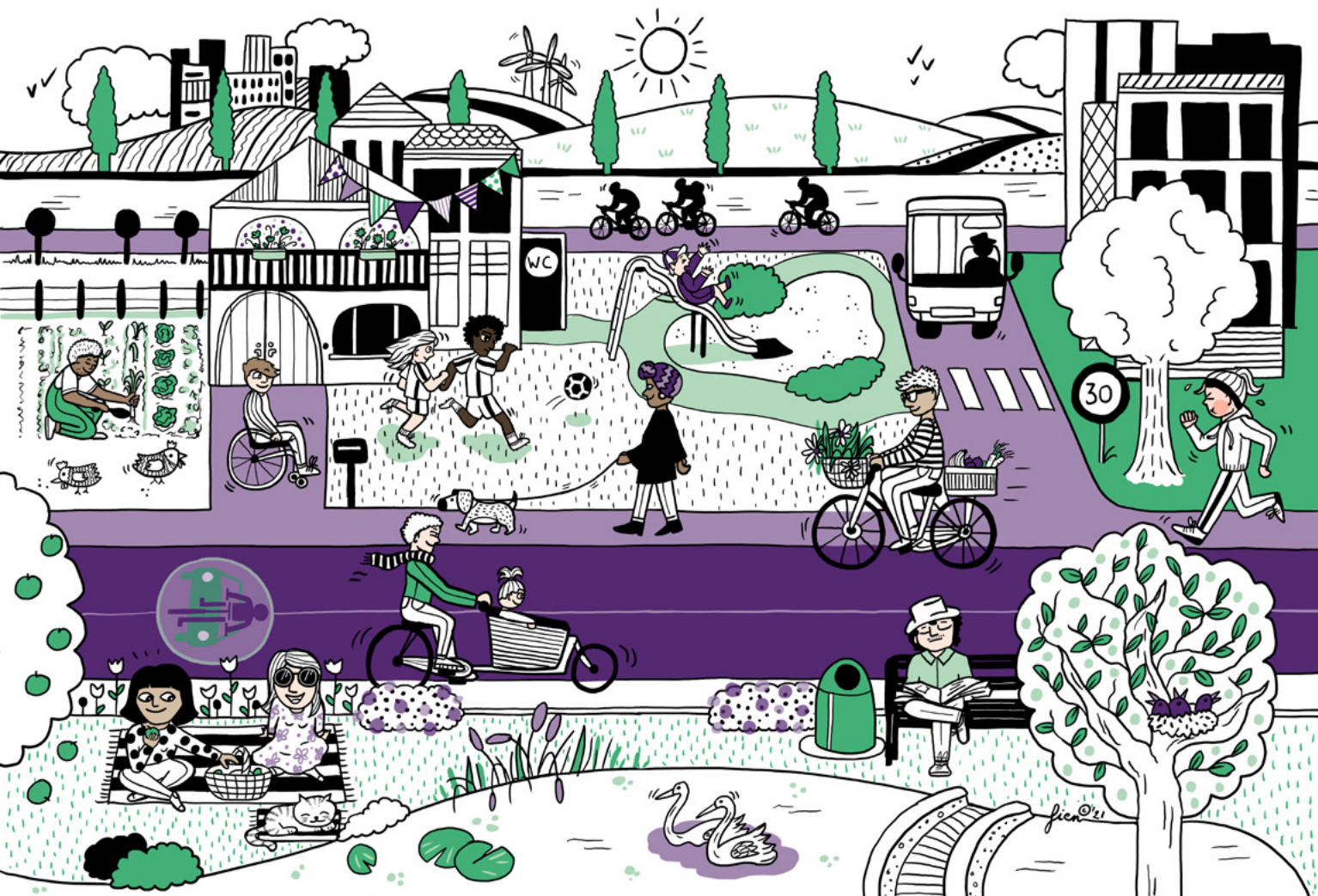
Goed openbaar vervoer (niet enkel in de spitsuren!) en gratis kinderopvang zijn belangrijke pijlers. Als we weten dat een kind tussen 0 en 3 jaar de belangrijkste ontwikkeling doormaakt, waarom vinden we het dan logisch dat het kleuteronderwijs gratis is en de kinderopvang niet?

COVID-19 heeft ons ook het belang van de natuur en de open ruimte aangetoond. Kinderen zaten opgesloten in vaak te kleine huizen, speelpleintjes gingen op slot. Dit alles leidde ook tot meer geweld en agressie binnen gezinnen. Onze steden en gemeenten hebben nood aan meer groen en minder beton. Bij elk grootschalig nieuwbouwproject moeten er verplichte groenzones voorzien worden. Ook onze schoolpleinen moeten dringend meer vergroenen.

De openbare ruimte moet voor iedereen een plek zijn om aangenaam te vertoeven: veilig, verlicht, uitnodigend voor een praatje en voorzien van gratis openbare toiletten. Meer plaats voor de fiets en minder voor de auto zal onze steden weer leefbaar maken.

Een grotere investering in zorg en zorgdiensten van de wieg tot het graf kan bijdragen tot een groei van het Bruto Nationaal Geluk. Dakloosheid is een schande in onze moderne maatschappij, een grootschalige incentive in sociale woningbouw en in renovatieprogramma's voor energiebesparing moet ervoor zorgen dat iedereen een kwalitatieve en betaalbare woonst heeft.

Om tot een echte omslag te komen, moeten gendermainstreaming en genderbudgeting in het Vlaams beleid verankerd worden. Elke actie, elke investering vanuit het beleid moet in kaart brengen welke de effecten op vrouwen én mannen zijn en hoe er kan getimmerd worden aan een grotere gendergelijkheid in een maatschappij waar zorg centraal staat.

Brussel, 8 maart 2021

VROUWENBLAD 'Het Paarse Pact'

Nederlandstalige Vrouwenraad vzw

0414.294.522
RPR: Nederlandstalige
ondernemingsrechtbank Brussel

Middaglijnstraat 10, 1210 Brussel
+32 (0)2/229 38 18-19
info@vrouwenraad.be

BRONVERMELDING

¹Sciensano (2019), R. Charafeddine., Gezondheidsenquête 2018: Gezondheidsgerelateerde kwaliteit van het leven. Brussel, België, Rapportnummer: D/2019/14.440/37). https://his.wiv-isp.be/nl/Gedeelde%20%20documenten/QL_NL_2018.pdf

²Onafhankelijke Ziekenfondsen (2019), Studie: Astma bij kinderen. Wat is de omvang van deze chronische ziekte?, Brussel. https://www.mioz.be/sites/default/files/publications/studie_astma_bij_kinderen_nl.pdf

³Federaal Planbureau, Economische analyses en vooruitzichten, (2021), Aanvullende indicatoren naast het bbp, Wettelijk depot: D/2021/7433/2. https://www.plan.be/uploaded/documents/202102031246230.REP_ICPIB2021_12336_N.pdf

⁴Sciensano (2019), Van der Heyden, R. Charafeddine., Gezondheidsenquête 2018: Chronische ziekten en aandoeningen. Brussel, België, Rapportnummer: D/2019/14.440/36). https://his.wiv-isp.be/nl/Gedeelde%20%20documenten/MA_NL_2018.pdf

⁵HOGent en Steunpunt Mantelzorg, (2019), Deborah Lambotte, Benedicte De Koker, Naomi De Bruyne, Nico De Witte, Onderzoeksrapport: De beleving van mantelzorgers in tijden van COVID-19. <https://www.hogent.be/sites/hogent/assets/File/Onderzoeksrapport%20Mantelzorg%20in%20tijden%20van%20COVID-19.pdf>